

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

C. Nyrop:
Om Export
af danske
Industriprodukter

INDUSTRI-
FØRENINGEN.

338(489) Myr gl

1891.

34 73.70-28.

OM EXPORT

AF

DANSKE INDUSTRIPRODUKTER

AF

C. NYROP



INDLEDNINGSFØREDRAG VED EN DISKUSSION DEN 15. JANUAR 1891
I REJSESTIPENDIEFORENINGEN

KJØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

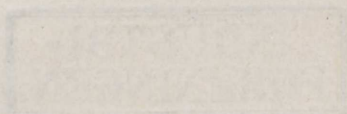
1891

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

OM EXPORT

DANSKE INDUSTRIPRODUKTER

Særtryk af „Meddelelser fra Fællesrepræsentationen for dansk
Industri og Haandværk“.



Som det vil være bekendt, har den danske Konsul i Moskov, russisk Statsraad *Thor Lange*, bestræbt sig for at faa en dansk Export i Stand til den nævnte By, og han har særlig gjort opmærksom paa, at bl. A. fint dansk Porcellæn og lignende første Rangs kunstindustrielle Produkter ligesom Østers, friske Hummer, Klipfisk og Racekvæg formentlig maatte være Artikler der kunde finde et Marked i Moskov*. Man maa være Konsulen i høj Grad taknemlig for den af ham herved viste store Interesse for sit gamle Fædrelands heldige økonomiske Udvikling, og man maa af Hjærte ønske, at hans uegennyttige Bestræbelser maa bære Frugt trods de store Vanskeligheder, der synes at være tilstede navnlig i de russiske Toldforhold. Men hvorledes det end gaar med en dansk Export til Ruslands mægtige Centralstad, om den vil lykkes eller ikke — jeg haaber det Første — have Hr. Langes Bestræbelser givet et nyt Stød til Exporttankens almindelige Udvikling, og med denne for Øje skal her fremsættes nogle Bemærkninger særlig om Export af danske Industriprodukter. Kunde en saadan faa en god, sund Væxt, var der vundet noget Betydeligt.

Naar vi raadspørge vort Lands officielle statistiske Tabelværk, gjør det sig først og fremmest gjældende, at vor Industriexport ikke er forholdsvis stor. Danmarks Udførsel af indenlandske Varer ansættes for 1889 til en Værdi af 173

*) Se Industriforens Tidsskr. 1890, S. 39, 123, 251 og 273.

Millioner Kroner, men hertil bidrager Smør 62 Mill., Flæsk 26, Hornkvæg 21, Heste 10, Æg $5\frac{1}{2}$, uberedte Skind og Huder $5\frac{1}{2}$, uformalet Byg, Rug, Havre 5, Mel og Gryn af Hvede og Rug 4 Mill. o. s. v., saaledes at der i det Hele paa de fra Landbruget stammende Produkter falder noget over 150 Millioner. Til Industriprodukter bliver der altsaa forholdsvis meget lidt tilbage, ja der er ikke en eneste industriel Artikel, der naar blot Halvdelen af Æggenes Udførselsværdi. Finere Trævarer, der naa højest, komme kun til 2,147,000 Kr., og saa er heri endda ogsaa indbefattet Tændstikker, uden at man kan se, hvor meget der falder paa de egentlige Trævarer og hvor meget paa Tændstikker*. De indenlandske Industriprodukter, af hvilke der i 1889 udførtes mest ere:

Finere Trævarer, Pos. 252-254	2,147,000 Kr.
Bøger, Tidsskrifter og Noder	2,082,000 —
Apotekervarer	607,000 —
Gjær	584,000 —
Skriv- og Trykpapir samt andet Papir med Farvetilsætning i Massen	461,000 —
Mursten, Tagsten, Fliser og Rør	450,000 —
Skibe, Baade og Fartøjer	319,000 —
Andre Manufakturvarer af Uld og andre Haar end Garn, vævede eller strikkede m. m. samt klare eller aabne, Pos. 160	288,000 —
Spirituosa, Pos. 35-38	266,000 —
Andre Farver end Farvetræ m. m., Cochenille, Indigo, Karmin m. m., Pos. 52 og 53	190,000 —
Handelsgjødning	138,000 —
Slemmede Sten, Pos. 222	76,000 —
Makulatur- og Pakpapir, Papper m. m.	44,000 —

Det Indtryk, som herved faas, er ikke opmuntrende, og det samme Indtryk gjentager sig, naar vi gaa over til en Undersøgelse af de forøvrigt, som det synes, kun faa Forsøg paa at etablere en almindelig dansk Industriexport, som have fundet Sted i dette Aarhundrede.

*) Dette Forhold er uheldigt, og noget Lignende finder ogsaa Sted ved andre Varer, saaledes opføres f. Ex. Pakpapir og Papper sammen med Makulatur.

Det første skriver sig formentlig fra 1825. Handels-
huset *Duntzfeldt & Kp.* henvendte sig i det nævnte Aar som
Agent for et den Gang bekjendt rhinsk-vestindisk Kompagni
i Elberfeldt til en større Kreds Industridrivende om at del-
tage i en Udførselsexpedition til Buenos Ayres, og det
samlede saa mange danske Varer, at det som Forskud paa
disse hos Kompagniet i Elberfeldt kunde optage og udbetale
15,000 Bankomark, hvad der jo den Gang var en betydelig
Sum. Blandt Afsenderne var *De forenede Snedkermesteres
Møbelmagasin*, der for sit Vedkommende modtog 2,100 Bmk.
Glæden herover varede imidlertid ikke længe. I November
1826 modtog Magasinet fra Duntzfeldt & Kp. en Regning,
hvorefter det havde at betale 1290 Bmk tilbage endda med
paaløbne Renter; dets Møbler vare kun blevne udbragte til
810 Bmk. Expeditionen var fuldstændigt mislykket. I denne
Anledning kom det til en Retssag. Snedkerne vilde nemlig
ikke godvilligt tilbagebetale det modtagne Forskud, men
Dommen, der faldt i August 1828, gik dem imod.

Et saadant Resultat var ikke heldigt for Exporttanken, og
der gaar nu næsten 30 Aar, før der, saa vidt vides, foretages
et nyt Forsøg. 1825 var det Sydamerika, der lokkede, nu
var det Avstralien.

I *Fædrelandet* for 30 August 1853 læstes et Brev fra en
Dansk i Melbourne, der omtaler det avstralske Marked som
noget ganske overordentligt. Guldgraveriet florerede og be-
virkede, at navnlig Bygningsmaterialer og Næringsmidler
betaltes med uhyre Priser, hvilket igjen lod alt Andet stige.
Det maatte formentlig kunne betale sig at udføre danske
Produkter til Avstralien. Husene *A. N. Hansen* og *Moritz
M. Melchior & Søn* vare ogsaa strax opmærksomme her-
paa, de afsendte, som det synes, nogle Kornladninger. Men
de Industridrivende vilde ikke staa tilbage, og i September
s. A. konstituerede nogle og tredive kjøbenhavnske Industri-
drivende sig som et Interessentskab for Udførsel til Avstralien
med de Mænd som Bestyrere, der havde været Indbydere,
nemlig Bogholder *J. Hellmann*, Kunstdrejer *J. A. Schwartz*
og Vaterskovt *Stüger*. Paa et den 3 Oktober s. A. afholdt
Møde oplystes det, at c. 60 Deltagere havde anmeldt Varer

til en Værdi af omtr. 30,000 Rd. Man var imidlertid gaaet ud fra en Minimumsværdi af 50,000 Rd., og det besluttedes at udstede et nyt Opraab, saaledes at Afsendelsen først skulde ske i Foraaret 1854. Til denne Tid kom den ogsaa i Stand, men — medførte kun Tab. Sendingen, der var af en meget broget Beskaffenhed, var sammensat uden Kjendskab til Markedets Forbrug, og Følgen blev, at flere af Afsenderne ikke alene Intet fik for deres Varer, men endog maatte betale Penge til.

Nu udviklede Verdensudstillingerne sig, og Udstillingen i Paris 1867 fremkaldte den Overbevisning, at flere af den danske Kunstindustris Produkter maatte kunne faa et Marked i Udlandet. Der var Tale om at oprette et Exportkompagni, men Tanken herom slog ikke igjennem, og da der dannede sig et Firma *A. Borgen & Kp.* i London, der overtog at sælge danske kunstindustrielle Arbejder sammen med dets maaske væsentligste Artikel, danske Malerier, slog man sig til Ro herved. Allerede i 1869 medførte Omstændighederne dog, at de større Leverandører til det nævnte Firma maatte træde til som et Slags Interessentskab, hvad der dog snart igjen ophørte, og Firmaet vedblev nu, saa vidt vides, til omtrent 1880, da det hævedes. I den Tid, det virkede, gjorde det imidlertid efter Alt at dømme langt fra ganske ubetydelige Forretninger.

Se vi nu paa disse tre Hovedtilfælde, er det klart, at det sidste staar bedst, men her var ogsaa et dansk Firma paa det paagjældende Sted med Kjendskab til Stedets Forhold, Forbrug og Smag, medens i de to første nærmest Ubekjendtskabet sad ved Styret. Og vende vi os herefter mod Fremtiden med Spørgsmaalet om, hvorledes en Industriexport bedst skal indrettes, kunne vi allerede herefter svare: den maa ikke ske vilkaarligt eller tilfældigt. Markederne maa undersøges og beskrives, og de for en dansk Industriexport gunstige maa særlig udpeges. Men hvorledes skal dette ske? Til dette Spørgsmaals Besvarelse vil jeg henlede Opmærksomheden paa den 1887 i Stokholm oprettede *Sveriges allmänna exportförening*, der har den svenske Kronprins til Protektor, en forhenværende Minister til Formand, og i hvis Bestyrelse

en Række af Sveriges bedste Industri- og Handelsnavne ere repræsenterede.

Denne Forening, der kun har bestaaet faa Aar, har, saa vidt skjønnes, allerede udrettet ikke Ubetydeligt. Den har udsendt Agenter til Spanien, Indien, Kina og Japan, Avstralien og Buenos Ayres, og ved Siden heraf har den knyttet Forbindelser i Rusland, Kapstaden og Mexiko m. fl. Steder. De Agenter, der udsendes, maa, før de gaa ud, gjøre sig bekendt med hvad Foreningens Medlemmer særlig tilvirke, og de Beretninger, de derefter hjemsende — og flere af dem ere aldeles fortræffelige, godt orienterende og godt oplysende — blive strax trykte og omsendte til Medlemmerne, saaledes at disse hurtigt blive underrettede om de vedkommende Markeders Tilstand, ikke at tale om at de Vareprøver, som Agenterne indsende med tilknyttede praktiske Bemærkninger, fuldt staa til Medlemmernes Raadighed. Og her møde vi et Hovedpunkt i den svenske Exportforenings Maade at virke paa. *Den gjør aldrig Forretninger selv*, men optræder kun som det virksomme Mellemed, der skaffer sine Medlemmer alle mulige Oplysninger, heriblandt selvfølgelig om udenlandske Toldforhold, idet den samtidig søger almindelige kommercielle Forhold ordnede paa den bedst mulige Maade f. Ex. let og billig Postforsendelse, direkte Dampskibsforbindelser, Paatale af udenlandsk Eftergjørelse af svenske Varemærker, Deltagelse i udenlandske Udstillinger o. s. v. Det var denne Forening, der i 1887 resolut stillede sig i Spidsen for Sveriges Deltagelse i den nordiske Udstilling i Kjøbenhavn 1888, da den svenske Rigsdag havde forkastet den søgte Bevilling.

Exportforeningen mener imidlertid, at det ikke er tilstrækkeligt at udsende svenske Rejsende som Undersøgere, den arbejder hen til, at den, der særlig hargjort sig fortjent ved et Markeds Undersøgelse, kan blive i Stand til der at grunde en selvstændig Forretning, saaledes at den Paa-gjældende selv kan komme til at høste Noget af den Løn, som hans Anstrengelser eventuelt bære, og dette er sikkert rigtigt. Det er kun et Lands egne Sønner, der i Længden have

Interesse for at fremme dets Export og i det Hele vaage over dets Interesser.

Det er, som det vil ses, store Opgaver, den svenske Exportforening har stillet sig, og det Spørgsmaal ligger nær, hvorfra faar den Midler til at virke for dem. Først og fremmest har den sine Medlemmers Bidrag, og disse ere af c. 400 Medlemmer 20 Kr. om Aaret af hvert, foruden at c. 90 have indmeldt sig med et Bidrag en Gang for alle paa mindst 200 Kr. Hvad der herved faas, 8-9000 Kr. aarligt, er imidlertid ikke tilstrækkeligt, og det ses da ogsaa, at den svenske Stat er traadt til med et Tilskud, der i de forløbne Aar efter Omstændighederne har varieret mellem 35,000 Kr. og 50,000 Kr., ikke at tale om at Andre (Private og mere eller mindre offentlige Institutioner) ogsaa have hjulpet, saaledes at Foreningen aarlig har haft mindst 60,000 Kr. at raade over. Det er et forholdsvis stort Budget, men der synes ogsaa at være udrettet Noget med det. Det Handelshus, som Foreningen staar i Forbindelse med i Barcellona, meddeler i en Indberetning, at det har indgaaet Kontrakt med en svensk Fabrik om en maanedlig Leverance paa 150 Dusin billige Stole (pinnstolar), og samtidigt taler det om i de sidste Maaneder at have afsat 4000 Fade svensk Sprit, om at de svenske Varmenecessærer gaa strygende, om at svensk Pap finder stadig flere Kjøbere o. s. v. Og lignende Meddelelser foreligge fra f. Ex. Buenos Ayres. Det vedkommende Hus der kan i Juni 1890 aflægge Beretning om Salg af svenske Varer for i Alt omtr. 750,000 Kr. De væsentligste Artikler her ere Agerbrugsmaskiner, Træhuse, Tømmer og Træ, Hesteko og Søm, Pap og Papir, Jern og Staal, Dampmaskiner, Porcellæn o. s. v., og naar den i Buenos Ayres nu herskende Krise om nogen Tid forhaabentlig er overstaaet, synes Sverige at have Udsigt til at faa et godt Marked for sine industrielle Frembringelser i denne Del af Sydamerika.

Vil der nu kunne være Tale om noget Lignende for Danmarks Vedkommende? — Jeg tør ud fra Exemplerne fra Sverige ikke absolut svare ja hertil, ti det maa først og fremmest erindres, at Sveriges Udførsel er af en helt anden

Beskaffenhed end Danmarks. Sverige har sine Raaprodukter, Jern og Træ, og sine derved udviklede særlige Industrier, — men Danmark maatte vel ogsaa kunne tilvirke baade Sprit, Papir, Porcellæn og Stole til Export, skjøndt det for disse sidstes Vedkommende vel ikke saa meget vilde blive »pinnstolar« som mere kunstfærdigt udarbejdede Stole. Danmarks Exportindustri vil vel i det Hele faa en noget anden Karakter og derfor vel ogsaa komme til at søge andre Markeder end den svenske; den vil sikkert, ganske naturligt, mere komme til at gaa i kunstindustriel Retning, og i saa Henseende vil jeg da lægge Vægt paa, at det gjælder om, at der da produceres ikke middelmaadige, men de i alle Henseender bedst mulige Frembringelser. Det er kun første Rangs kunstindustrielle Gjenstande, der til Stadighed kunne besejre Udlandets Toldskranker.

Hvorledes nu imidlertid end en eventuel dansk Industriexport maatte komme til at udvikle sig, synes det givet, at Exportbestræbelser herfra maa støtte sig til en lignende Undersøgelse af de bestaaende Markeder, som den svenske Exportforening har ladet anstille og vedblivende anstiller. Og da det kan have sin Betydning, skulle vi her se, hvad den svenske Undersøgelse bl. A. beretter om Danmark. Den kommer selvfølgelig for de forskellige Markeders Vedkommende til oftere at nævne, hvilke Stater der alt paa forskellig Maade optræde paa dem.

Først og fremmest nævnes Danmark da paa Kommunikationsvæsenets Omraade. Det betegnes som en Vanskelighed, at de svenske Exportgjenstande til Spanien maa besørge med *danske* Skibe over Kjøbenhavn; der lægges Vægt paa, at den fra dansk Side i 1889 paatænkte Dampskibslinie til Sydamerika, der desværre ikke blev til noget, bliver mødt med en lignende svensk Linie; det noteres, at Chefen for den kejserlig kinesiske Telegraf, med hvem den vedkommende svenske Agent maa forhandle, er en Dansk, og den Omstændighed, at Danmark har en Generalkonsul i Kalkutta, medens Sverige kun har en Konsul, fremhæves til hurtig Efterligning. Dette er, om det saa maa siges, dog kun en formel Side af Sagen, der imidlertid er af stor og væsentlig

Betydning. Danmark er efter den ikke uden Forbindelser, og vi skulle nu se, at disse Forbindelser ikke lades ubenyttede.

Den svenske Agent i Spanien kan ikke forstaa, at Sveriges Mejerier ikke ville lægge sig efter at exportere Smør til det spanske Marked, hvor det danske Smør er en »Nødvendighedsvarer, hvis Værdi Aar efter Aar udgjør store Summer.« Han sender dansk Emballage hjem til Studium, men uden at det, som det synes, hjælper. Og det danske Smør træffes overalt, i Kapstaden, Birma, Kina og Japan, og dernæst træffes i Siam »danske Konserver«, skjøndt i meget slet Emballage, ligesom endelig danske Cigarer. Om denne sidste Artikel hedder det, at en Importør i Bangkok faar 60,000 Cigarer om Maaneden fra en Agent i Kjøbenhavn. Endelig berettes det, at et dansk Firma ved den ifjor afholdte Udstilling i Buenos Ayres, i hvilken Sverige deltog i en saa væsentlig Grad, havde paatænkt Anlægget af et dansk arbejdende Mælkeri; det blev imidlertid i sidste Øjeblik opgivet paa Grund af indtrufne Omstændigheder.

Som det heraf ses, er det nærmest til Landbruget, at Industrien maa vende sig for at erfare, hvorledes en Export her fra Landet bedst forberedes og iværksættes. Vi have paa de af Sverige søgte Markeder særlig truffet Smørret, men som vi ovenfor have set, slutter sig hertil endnu baade Flæsk, Hornkvæg, Heste m. m., og i saa Henseende giver da det Rigsdagen f. T. foreliggende Forslag til en Finanslov for Aaret 1891-92 værdifulde Oplysninger. Paa det findes opført til Foranstaltninger vedrørende Landbruget et samlet Beløb af ikke mindre end 1,226,416 Kr. 84 Øre, og mellem dets herhen hørende Poster findes det nedenfor meddelte Afsnit, hvis Endesum mærkeligt nøje falder sammen med den svenske Exportforenings Aarsbudget:

2a. Til Ansættelse af Landbrugskonsulenter.....	32,000 Kr.
b. Til Afholdelse af landøkonomiske Foredrag i Landboforeningerne	4,800 —
c. Til Understøttelser til Rejser i Ind- og Udland i landøkonomiske Øjemed, ekstraordinært	5,000 —
d. Til Varetagelse af det danske Landbrugs Interesser i Udlandet	20,000 —
	61,800 Kr.

Det kan da ogsaa oplyses, at der under Indenrigsministeriet har udviklet sig en betydelig »landøkonomisk Konsulentvirksomhed« med det kgl. danske Landhusholdnings-selskab som Tilsynshavende, saaledes at der f. T. findes landøkonomiske, af Staten gagerede Konsulenter i følgende Fag: i Mejeribrug 3, i Kvægbrug 2, i Hesteavl 1 og i Redskaber og Maskiner 1, foruden 2 Konsulenter i England, nemlig en Landbrugskonsulent og en Husdyrskonsulent, og disse i Alt 9 Konsulenter have fra 1800 Kr. til 6000 Kr. i aarlig Gage hver foruden Rejsepenge, Korrespondancepenge o. lign.*

Det vil med andre Ord sige, at det indenlandske Landbrug — ligesom den svenske Industri — paa væsentlige Punkter søges retledet til at opnaa de bedst mulige Resultater i sin Produktion, og at der dernæst ogsaa vaages over at skaffe dets Produkter de bedst mulige Afsætningsvilkaar i Udlandet.

Gaa vi herefter over til at se, hvad Finanslovforslaget har som Udgift til Foranstaltninger vedrørende Industri og Haandværk, er det Følgende:

1. Til Fremme af Industri og Haandværk i Almindelighed	113,000 Kr.
2. Til Tilsyn med den tekniske Undervisning	2,000 —
3. Til Husflidens Fremme.....	30,000 —
4. Bidrag til Foreningen til Lærlinges Uddannelse	2,000 —
5. Bidrag til uformuende Skomagersvendes Uddannelse i en Fagskole i Kjøbenhavn	2,000 —
6. Bidrag til den danske Urmagerskole i Kjøbenhavn..	2,000 —
7. Tilskud til Driften af et af Garverforeningen i Danmark oprettet Faglaboratorium i Kjøbenhavn.....	1,000 —
8. Til Tegne- og Kunstindustriskolen for Kvinder i Kbhvn.	10,000 —
9. Bidrag til det af Industriforeningen i Kbhvn. udgivne Tidsskrift for Kunstindustri.....	2,000 —
10. Til Haandværkersvendenes Rejseforening.....	4,000 —
11-13. Extraordinært som Bidrag til Bygning af tekniske Skoler i Slagelse (20,000 Kr.), Hjørring (10,000 Kr.) og Rudkjøbing (8000 Kr.)	38,000 —
samt (under „andre og overordentlige Statsudgifter“) Bidrag til Opførelsen af en Bygning for det danske Kunstindustrimuseum 100,000 Kr., hvoraf for Finans-aaret 1891—92 1ste Halvdel.....	50,000 —
	256,000 Kr.

*) Medd. fra Fællesrepr. f. disk. Ind. og Hdv. IV, S. 387.

Hertil bør imidlertid maaske endnu lægges, hvad der under Justitsministeriet er opført som »Udgifter ved Maskin- og Kjedeltilsynet« 54,730 Kr., samt hvad der under Kirke- og Undervisningsministeriet er opført som »Tilskud til den polytekniske Læreanstalt« 71,148 Kr., saaledes at Lovforslagets samlede Udgift til Industri- og Haandværk herefter bliver 381,878 Kr.

Dette er, som man ser, betydeligt mindre, end hvad der budgetteres til Landbruget*, men paa denne ligefremme Sammenligning skal der ingen Vægt lægges, og det saa meget mindre som Staten beredvilligt har forhøjet sit Tilskud til Industri og Haandværk, hver Gang der har været Trang til en saadan Forhøjelse. Finansloven for 1862—63 er den første, paa hvilken der ydes Bidrag til tekniske Skoler i Provinserne, tidligere var der kun ydet et lille Bidrag til det tekniske Institut i Kjøbenhavn, og endnu paa Finansloven for 1871—72 er Alt, hvad der findes under Kontoen »Til Industriens Fremme«, 12,000 Kr. (4000 Kr. til teknisk Institut, 4000 Kr. til Udstillinger og tekniske Skoler i Provinserne og 4000 Kr. til Rejseunderstøttelser)**. I Sammenligning hermed ere de ovenfor nævnte 206,000 Kr., hvoraf 95,000 Kr. anvendes som Tilskud til Driften af Landets tekniske Skoler, noget Overordentligt og Betydeligt, og det skal endnu særlig erindres, at Staten i 1880—81 traadte til med en Bevilling paa 100,000 Kr. til Opførelse af det tekniske Selskabs Skole i Kjøbenhavn, at den fra 1882 (de ovenfor S. 11 nævnte Bidrag medregnede) i Alt til Bygning af 45 tekniske Skoler i Provinserne har udredet 493,100 Kr., og at Planen til et dansk Kunstindustrimuseum synes at blive modtagen med stor Velvilje.

Der er herefter ingen Tvivl om, at Staten vil støtte ethvert fremkommende godt Forslag til den danske Industris Fremme — i hvilken Henseende der ogsaa kan henvises til

*) Forskjellen er med et rundt Tal en Million, ti til den ovenfor nævnte Sum 1,266,416 Kr. som Udgift til Landbruget kan der føjes over 60,000 Kr., der ere opførte andensteds i Lovforslaget.

**) Medd. fra Fællesrepræsent. f. dsk. Ind. og Hdv. I., 1879—82, S. 262—4; Industriforens Maanedsskr. 1881, S. 18—19.

de Rigsdagen forelagte Toldlovforslag — det gjælder kun om bestemt at udtale, hvad der ønskes, og klart at begrunde, hvorfor det ønskes. Og jeg tænker mig da, at det kan være en Opgave for *Fællesrepræsentationen* at undersøge, hvorvidt der i noget Fag kan være Trang til industrielle Konsulenter (f. Ex. med Hensyn til forøget Indførelse og Anvendelse af Smaamaskiner i den mindre Industri), idet Konsulenterne i den første Tid dog muligvis jævnt hen kunne være rejsende Foredragsholdere. Her i *Rejsestipendieforeningen* vil jeg pege paa Exportforholdene, som Foreningens ifjor vedtagne nye Love jo direkte tage Sigte paa. Lad det med Tilkaldelse af de nødvendige handelskyndige og toldkyndige Kræfter blive undersøgt, hvad Danmark f. T. exporterer af industrielle Frembringelser, hvorhen de gaa, og hvad de indbringe, og lad det dernæst ogsaa blive undersøgt, hvilket Haab om videre Udvikling der med Grund kan bygges paa den saaledes udfundne Export, idet det selvfølgelig vel maa erindres, at en Udførsel, der skal have Betydning, maa grundes paa en konstant og saa vidt muligt voxende Produktionsevne. Saa først kommer, saa vidt jeg skjønner, Udsendelsen af Agenter til udenlandske Steder for at finde de for danske Exportprodukter mest passende Markeder, og Agenternes Angivelse af hvorledes Produkterne eventuelt skulle omformes, pakkes og etiketteres for hvert enkelt Marked for sig o. s. v.

Den Hjælp, der til disse Opgavers Løsning behøves fra Staten, vil, som ovenfor nævnt, sikkert blive ydet med Beredvillighed, og der er formentlig ingen Tvivl om, at den, ligesom den er uundværlig, vil være til endog stor Nytte, men jeg ønsker at advare imod den Tro, at en eventuel Industriexport hovedsagelig skal fremmes ved Statsforanstaltninger. Den beror — selvfølgelig med den fornødne merkantile Assistance — væsentlig paa de Industridrivende selv, paa deres Energi, udholdende Virkelyst og lykkelige Blik bl. A. for en hel- dig Specialisering, saaledes at vedkommende Firma uden Nølen altid kan efterkomme selv pludseligt indløbende større Ordre. — Ville de Industridrivende ikke selv for Alvor tage Sagen op, er enhver Statsforholdsregel uden Betydning, og jeg vil

derfor slutte med et godt Ønske om, at den danske Industri maa voxe og trives ved en energisk Kraftudvikling fra dens Udøveres Side, at de maa være i Besiddelse af de nødvendige aandelige og materielle Midler til at opretholde en voxende Export. Danmark gaar muligvis vanskelige Tider imøde; Forholdene kunne medføre, at Meget kan komme til at hvile paa den danske Industri, og det gjælder da om, at den ikke svigter de Forventninger, der i saa Fald ville blive satte til den.

